

SOSYAL AĞLARDA KİMLİĞİN SOSYO-KÜLTÜREL İNŞASINDA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI: KUZEY KIBRIS ALEVİ DERNEKLERİ*

Civil Society Organizations in Socio-Cultural Building of Identity in Social Networks: Northern Cyprus Alewite Associations

Nuran ÖZE**

Filiz SOYER***

Öz

Dijitalleşmeyle günümüzde sosyal medya neredeyse hayatın her alanında gerek bireysel gerekse kurumların iletişim kullarımlarında kesintisiz olarak başvurdukları araçların en başında gelmektedir. Sivil toplum kuruluşları (STK) halktan gelen isteklerin yerel ve merkezi yönetime iletilmesi açısından önemli toplumsal platformlar olarak kabul edilmektedirler. Yerel ve merkezi yönetimin güçlü bir demokrasi olgusu altında hizmet vermesinin garantisi konumunda olan STK'lar, gönüllük esasına dayalı hizmetleriyle toplumun vazgeçilmez aktörleri olmaya devam etmektedirler. Diğer taraftan toplumun birer parçası olan farklı kültür, inanç ve görüşteki bireylerin seslerini duyurabilmeleri ve toplumda görünür olabilmeleri bağlamında STK'lar önemli bir rol üstlenmektedir. Bu görünürlüklerinin artırılmasında sosyal medya tıpkı birey ve diğer kurumlar gibi STK'lar için de vazgeçilmez bir iletişim aracıdır. Bu çalışmada, sosyal medyanın STK'lar için faaliyetlerini duyurdukları mecralar olmak dışında, sosyo-kültürel kimliğin inşası bağlamında da önemli bir rol üstlendiği düşünülmektedir. Özellikle kültürel ve dini açıdan faaliyetlerini sürdüren STK'lar toplumdaki görünürlüklerini bu yolla artırma olanağı bulmaktadır. Bu noktada çalışmada, Kuzey Kıbrıs genelinde sosyo-kültürel açıdan toplumun bir parçası olan Alevileri temsil eden KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği ve Pir Sultan Abdal Kültür Derneği STK'larının sosyal medya paylaşımları, resmi Facebook sayfaları amaçlı örneklem tekniği ile seçilmiş ve söz konusu derneklerin resmi Facebook sayfalarındaki bir yıllık (1 Temmuz 2019-30 Haziran 2020) paylaşımlarından elde edilen veriler nitel araştırma yöntemlerinden belge analizi tekniği ile incelenmiş ve verilere yönelik bulgular betimsel analizler şeklinde ortaya konmuştur. Buradan hareketle, söz konusu paylaşımların aracılığı ile derneklerin sosyal medya kullanım pratikleri üzerinden sosyo-kültürel kimliğin oluşmasına katkı sağladıkları belirlenmiştir. Kuzey Kıbrıs özelinde, STK'larla ilgili sınırlı çalışmaların yer alması kültürel ve dini açıdan toplumun belirli bir kesimini temsil etmesi açısından öneme sahip Alevi dernekleri üzerine yönelik gerçekleştirilen bu çalışma literatüre katkı sağlayacak niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyo-kültürel Kimlik, Dijitalleşme, Sosyal Medya, Sivil Toplum Kuruluşları, Alevilik.

Abstract

With digitalization, social media is one of the tools that both individuals and institutions have been able to cope continuously in almost every aspect of life. Non-governmental organizations (NGOs) are important social platforms for the transmission of requests from the public to local and general administration. NGOs, which are guaranteed to serve local and general government under a strong phenomenon of democracy, continue to be indispensable actors of society with their voluntary services. NGOs, on the other hand, play an important role in the fact that people in different cultures, beliefs and opinions who are part of society can make their voices heard and be visible in society.

* Geliş Tarihi: 10.08.2020, Kabul Tarihi: 12.09.2020, DOI: 10.34189/hbv.97.003

** Doç. Dr., Arkin Yaratıcı Sanatlar ve Tasarım Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümü, nuran.oze@arucad.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0879-205X>

*** Filiz Soyer, Medya ve İletişim Çalışmaları Yüksek Lisans Öğrencisi, Near East University, 20193797@std.neu.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1181-2015>

In increasing these visibilities, social media is an indispensable communication tool for NGOs, just like individuals and other institutions. In this study, it is thought that social media plays an important role in the context of the construction of socio-cultural identity, as well as the media where they announce their activities for NGOs. Especially culturally and religiously, NGOs have the opportunity to increase their visibility in society. At this point, the social media posts of the KKTC Alawi Cultural Centre Association and Pir Sultan Abdal Cultural Association NGOs representing Alawis, which are part of socio-cultural society, were selected with sample technique from official Facebook pages and an annual [July 1, 2019-June 30, 2020] content analysis was carried out for the sharing of these associations on their official Facebook pages. From here, it has been determined that through these shares, the associations contribute to the formation of socio-cultural identity through social media usage practices. In northern Cyprus, the inclusion of limited studies on NGOs is culturally and religiously important for representing a certain segment of society, and this study on Alawi associations is important to contribute to the literature.

Keywords: Socio-cultural Identity, Digitalization, Social Media, Non-governmental Organisations, Alawi.

1. Giriş

Kültürün insan toplulukları tarafından oluşturulan bir şey olduğu kabulünden hareket edilen bu çalışmada kültürel kimliklerin inşa edilmesinde STK'ların önemli bir role sahip olduğu düşüncesinden yola çıkılmıştır. STK'lar belli amaçlar doğrultusunda bir araya gelen ve sivil inisiyatifler olarak belli konularda faaliyet gösteren kuruluşlardır. STK'lara üye olan, faaliyetlerine katkı koyan veya takip eden kişiler bu faaliyetlerden kimi zaman doğrudan kimi zaman dolaylı olarak etkilenmekte ve olayları görme, anlama ve kavrayışında algı zeminleri şekillenebilmektedir. Günümüz koşullarında üyesi olunan veya ilgi duyulan STK'ları takip edebilmek internet tabanlı uygulamalar sayesinde kolaylaşmıştır. STK'larda fiilen faal olmayan veya olmak istemeyen ama takip etmek isteyen kimseler olanakları dahilinde internet tabanlı uygulamalar vasıtasıyla ilgi duydukları her konuda takip, araştırma veya katılım sergileyebilmektedir. Sosyal medya kullanımı son yıllarda bireyler açısından sıklıkla tercih edilen ister pasif isterse aktif zaman ve mekân uzamı değişmiş fiiliyatın çok da önem arz etmediği yeni dijital platformlardır. Kültürün de dijitalleştiği, kimliklerin dijital platformlar vasıtasıyla gerek kişi gerek kurum gerekse kuruluşlarca inşa aracı haline geldiği zamane koşullarda Alevilik gibi Kıbrıs'ta var olan ama hakkında çok söz sarf edilmeyen farklı kültürel ve dini pratiklerin dijital yansımaları çalışmanın araştırma konusudur.

Kuzey Kıbrıs'ta Alevilik kavramının değil de Kuzey Kıbrıs'ta Alevi derneklerinin çalışmadaki odak noktası olmasının sebebi belli gruplara üye toplulukların seslerini ancak üye oldukları STK'lar vasıtasıyla duyurabilmesine dayanmaktadır. Bir toplumda, demokrasinin tam anlamıyla sağlanması ve güçlü temellerle oluşturulabilmesi yardımcı mekanizmalar sayesinde mümkün olmaktadır. Gönüllülük esas alınarak kurulan STK'lar toplumda bireylerin gerek taleplerini yönetime bildirmeleri gerekse demokratik ortamda seslerini duyurabilmeleri açısından önemli kuruluşlardır. Demokrasinin tam anlamıyla yerine getirilmesinde iktidarda olanların müdahale

alanının dışında kalan STK'lar gibi ara grupların varlığı önemli bir unsurdur. Böylece iktidarda oluşabilecek olan keyfi davranış ve kararların önüne geçilmiş olacaktır. Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte dijitalleşen yaşam bireylerle sınırlı kalmamakta, her tür örgüt ve organizasyonu da etkilemektedir. Devlet ve STK'ları da kapsayan bu dijital dönüşümle birlikte sosyal medya kullanımı sivil toplum kuruluşlarının da vazgeçilmez iletişim araçlarından olmuştur. Katılımcı yönü ve göreceli olarak özgürce bilgi paylaşımı olanağı sunmasıyla da sosyal medya kaynak yaratma telaşında olan STK'lar için de önemli bir mecra konumundadır. Takipçilerine kolay ulaşma olanağı sunması ve cüzi maddi külfetle yönetilebiliyor olması tercih edilen bir iletişim aracı olmasını sağlamaktadır.

Alevilerle ilgili literatürde pek çok çalışmaya rastlamak mümkündür. Sökefeld (2008)'in *Struggling For Recognition The Alevi Movement In Germany And In Transnational Space* isimli kitabı Alevilerin uluslararası ortamda var oluş mücadelesine önemli bir rehber konumundadır. Diğer taraftan Kuzey Kıbrıs özelinde de farklı çalışmalar yer almaktadır.

Kıbrıs'ta yaşayan Müslüman halkın dini anlamda hoşgörüsü ve özgürlükçü tutumu farklı şekillerde tanımlanmıştır. Beratlı (2006) Kıbrıslı Türklerin Alevi olduğunu o yüzden Kıbrıslı Müslümanların hoşgörü ve özgürlükçü bir tavır sergilediğini iddia etmiştir. Hatay (2006) ise Kıbrıs'taki müslümanlığı dinin mistik bir biçimi olarak "Halk İslamı" olarak adlandırmıştır. Eski KKTC Diyanet İşleri Başkanı Suiçmez (2013) ise Kıbrıslı Türklerin dini algısını "Deist İslam" kavramıyla açıklamaya çalışmıştır. Kıbrıs'ta Müslümanlığın ötesinde Alevilikle ilgili ise dört yüz yıllık arayla iki ayrı dalga şeklinde Alevi kökenli Müslümanların adaya yerleşmesinden bahsetmek mümkündür. Birçok farklı uygarlığa dolayısıyla dine de ev sahipliği yapmış Kıbrıs adasında Alevilik Osmanlı İmparatorluğu'nun adayı 1571 yılındaki fethi sonrasında bahse konu olmuştur (Beratlı, 2008; Nevzat & Hatay, 2009; Öze, 2014). Birinci dalga adanın fethi ardından 1572' yılında adaya Anadolu'dan insan göçmesi iken, ikinci dalga 1974'de Kıbrıs'ta yaşanan savaş sonrası adanın ikiye bölünmesi ve Kuzey Kıbrıs'ın Türkiye'den göç almasıdır. Beratlı'ya (2008) göre Osmanlı İmparatorluğu Kıbrıs'ı fethettiği dönemde Anadolu'da Alevi Müslümanlar ile çok ciddi sorunlar yaşamaktaydı. Sözünü geçiremediği bu kesimi II. Selim yayınladığı Ferman ile Kıbrıs'a zorla sürgün etmiştir (Gürkan, 1982: 39-41). Böylece hem adaya Alevi kökenli insanlar yerleşmiş hem de ada ıslah etmiştir. İkinci dalga ise 1974'te Kıbrıs'ta Türk ve Rumlar arasında yaşanan savaş sonrasında Türkiye'den adanın kuzeyine göç eden Kürt asıllı Alevilerdir (Gökçe, 2016). Kıbrıs'ta Alevilik özünde çok tartışmalı bir konudur. Günümüzde bilhassa oy potansiyeli olarak görülen Aleviler STK Başkanları farklı görüşlerdeki siyasi partilerden seçim dönemlerinde milletvekilliği adaylık teklifleri almaktadırlar.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)'de sivil toplum kuruluşları sayılarının Annan Planı döneminde artış göstermeye başladığı gözlemlenmiştir (Çiftçi, 2020). Kaymakamlıklara bağlı olan sivil toplum kuruluşları Mayıs 2016 yılında yenilenen

Dernekler ve Birlikler Yasası doğrultusunda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İç İşleri Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmektedirler. KKTC'de iki tane Alevilik ile ilgili STK bulunmaktadır. KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği ve Kıbrıs Pir Sultan Abdal Kültür Derneği, Kuzey Kıbrıs'ta diğer sosyal medya platformlarına oranla daha sık kullanılan Facebook üzerinden iletişim kurmayı tercih etmiş STK'lardır. Bu çalışmada, söz konusu STK'ların paylaşımlarının Alevilik ile ilgili sosyo-kültürel kimliğin inşasında oynadıkları rol resmi Facebook sayfalarında yapmış oldukları paylaşımlar aracılığı ile incelenmiştir.

Kuzey Kıbrıs özelinde Alevilik ile ilgili *Kıbrıslı Türklerin Kökenleri ve Bektaşilik* (Beratlı, 2008) ve *Medya, İktidar ve Din Üçgeninde Kuzey Kıbrıs'ta Alevilik* (Öze, 2014), *Politics, Society and the Decline of Islam in Cyprus: From the Ottoman Era to the Twenty-First Century (Politika, Toplum ve Kıbrıs'ta İslamın Düşüşü: Osmanlı Döneminden Yirminci Yüzyıla)* (Nevzat & Hatay, 2009) gibi çalışmalara bulunmaktadır. Kuzey Kıbrıs özelinde sosyal ağlar ve Alevilik hakkında şu ana dek herhangi bir çalışmanın olmaması bu araştırmayı özgün kılmaktadır.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Toplumsal Kimlik ve Kimliğin Sosyo-Kültürel İnşası

'Kimlik' sosyal bilimlere en fazla meşgul eden kavramların başında gelmektedir. Çok yönlü bir kavram olan kimlik *identity* terimi Latince *idem* kökünden türemekte olup aynı olmayı ve bir aidiyeti ifade etmektedir (Aydoğdu, 2004). Bir diğer tanımla kimlik, bireyin kendisinin seçtiği veya rıza gösterdiği bir durum olmaktan çok, ne olduğu ve nasıl tanındığı ile ilgili bir olgudur. Farklılık ve kesinlik kimlik kavramı için önemlidir ve bu kesinliğin güven altına alınabilmesi için farklılık ötekileştirilmektedir (Connolly & Lekeşizalın, 1995). 'Kimlik' bir belirsizlik ortamından uzaklaşmaktır. Bireylerin kimlik üzerine düşünmeye başladıkları anlar nereye ait oldukları ile ilgili kuşku duydukları zaman açığa çıkmaktadır. Davranış kalıp ve biçimleri açısından kişinin durduğu yer ve etrafında yer alan diğer bireylerin bu duruş ve yeri kabul edişleridir. Kısaca 'kimlik' belirsizlikten kaçış arayışıdır (Bauman, 2001).

Toplumsal kimlik veya diğer bir deyişle kolektif kimlik, bütün bir toplumu içine alan bir olgudur. Toplumsal kimliğin en önemli özelliği bir durumu değil bir süreci temsil etmesidir. Sürekli yenilenen, değişen ve diğer toplumlarla ilişki içinde olan dinamik bir yapıdır. Toplumsal kimliğin bir diğer özelliği de geçmişe dönük bir yapısının olmasıdır. Bunun en temel nedeni belirli anılar, sanat eserleri, semboller, değerler, alışkanlıklar veya törelerden yola çıkılarak inşa edilmiş olmasıdır. İnsan toplum içinde yaşayan bir varlıktır ve kendilerini ortak geçmişleri aracılığı ile tanımaktadırlar (Bilgin, 1999). Toplumsal kimlik, bireylerin kendilerinin içinde bulunduğu çevrenin, diline, sanatına, gelenek ve göreneklerine, değerlerine, kurumlarına ve akıl yürütme şekillerine karşı geliştirmiş olduğu aidiyet bilincinin bütünüdür. Kişiler toplumsal kimliği tanımlarken kendi sınırları çerçevesinde tanımlar ve strateji ve eylemlerini

bu doğrultuda gerçekleştirirler ve yaşam pratiklerine bireyin katılımı bu toplumsal kimlik aracılığı ile gerçekleşir. Toplumsal kimlik genellikle bilinç ötesinde bir işleve sahiptir ve bireye hükmetme gücünü elinde bulundurmaktadır (Özdemir, 2001).

Diğer taraftan sosyal kimlik, bireyin etnik veya ulusal sosyo-kültürel gruplara olan aidiyeti, sosyal rol ve statüleri ya da politik veya felsefi inanışları doğrultusunda gelişmektedir. Sosyal kimlik bireyleri belirli sosyal modellere, norm ve değerlere bağlı olmaya itmektedir. Ayrıca ilişkide olduğu diğer bireylerin yargılamaları ve beklentilerini yansıtan kültürel kodlar ve betimlemeler sosyal kimliği biçimlendiren unsurlardır. Kısaca, sosyal kimliğin oluşum aşamasında birey, aynı ortamı paylaştığı kişilerin beklentilerinin yansıttığı baskı doğrultusunda hareket etmektedir (Kaypakoğlu, 2000).

Assman'a (2015) göre toplumsal kimlik, sosyal aidiyete dair bilinçtir. Ortak simgesel sistemin sonucu olarak, ortak bellek ve bilgiye dayanmaktadır. Simgelerle oluşan bu ortak yapıyı 'kültür' olarak tanımlamaktadır. Bu kültürel sistemle toplumsal kimlik biçimlenmekte, ortak kimliğin dayanağı olmakta ve nesiller boyunca devam etmektedir. Kültürler toplumların bağışıklık sistemleridir. Kimliğin inşası ve devamlılığı pek çok ilişki ve birlikteliğin uyumundan geçmektedir. Uyumun sağlanmasıyla sosyal kimlik kurulmaktadır. Böylece etkileşimde olan ortak her olgu; dil, bilgi, anılar, kodlar, değerler ortak duyguyu ortaya çıkartmaktadır. Hall'un (1990) da savunduğu gibi kültürel kimlik bir 'var olma' meselesidir ama bir 'olma' meselesidir de. Kültürel kimlik hem geçmişe hem de geleceğe aittir. Kültürel kimliklerin bir kökeni, tarihleri vardır ve tarihsel olan her şey zaman içinde dönüşmek zorundadır. Belli bir tarihe sabitlenemezler; değişen ve dönüşen tarih, kültür ve iktidar oyunlarına bağımlıdır. Özünde kimlikler bizleri konumlayan ve kendimizi konumladığımız farklı durumlara taktığımız adlardır. Kültürel kimlikler, tarih ve kültür söylemleri içinde oluşan değişken özdeşleşme ya da birleşim noktalarıdır.

2.2. Sosyal Medya Kullanımı

Sosyal Medya kavramı, kullanıcılarına karşılıklı etkileşimle bilgi ve düşünce paylaşımı olanağı sunan çevrimiçi araçlar bütünüdür şeklinde tanımlanan ve hayatımıza bu şekilde yerleşmiş bir uygulamadır (Weinberg, 2009). Her ne kadar isminde medya olan bir kavram olsa da sosyal medya, geleneksel medyadan son derece farklı özellikleri içinde barındıran özgün bir yapıdır. Ona bu özgünlüğü sağlayan başlıca unsur, bireyin kendisinin sosyal medyada yer alması istediği içeriği belirleyebilmesi, yorumunu ekleyebilmesi ve katkı koyabilmesidir (Scott, 2010). Çevrimiçi medyanın en yüksek paylaşım oranına sahip sosyal medya sunduğu fırsatlar bazında Mayfield (2010), şu özellikleri sıralamaktadır (Aktaran Vural ve Bat, 2010):

Katılımcılık: Katılımcılardan geri bildirim alma özelliği sosyal medya kullanımını olumlu yönde etkilemektedir.

Açıklık: Geribildirim özelliği kullanıcılarına açıkça oylama, bilgi paylaşma ve yorum yapma olanağı sunmaktadır.

Konuşma: Geleneksel medyada sadece alıcı konumunda olan bireyler, sosyal medyanın iki yönlü kullanımı ile konuşma ve kişisel fikirleri dile getirme imkanı sunmaktadır.

Toplum: Topluluklara etkili ve hızlı oluşum olanağı tanıyan sosyal medya, ortak noktalarda kolayca bulunulmasını sağlamaktadır.

Bağlantılılık: Sosyal medya farklı sitelere linkler aracılığı ile kullanıcılarını bağlamakta ve kişilerin ilgi duydukları alanlara kolayca erişmelerini sağlamaktadır.

Bireyler kadar kurumların da özellikle hedef kitlelerine erişme ve etkileşime girmede yeni iletişim aracı olan sosyal medya kullanımına yöneldikleri görülmektedir. Sosyal medya kullanımı kurumların hedef kitleleriyle iletişim kurabilmeleri açısından kolay olduğu kadar ilave bir kanal görevi de görmektedir. Etkili ve çift yönlü bir iletişim olanağı sunan sosyal medya, kurumların hedef kitlelerince daha kolay tanınmasını sağlamadaki katkısı onlara büyük avantajlar sağlamaktadır. Kurum hakkında yapılan her tür haber ve yorumu takip etme olanağı sağlayan sosyal medya platformları gerektiğinde kurumun da üyelerine anında geri dönüş yapma olanağı sunmasıyla kurumlar açısından bir itibar yönetim aracı olarak kabul edilmektedir (Oyman, 2013).

Sosyal medya kullanımı sivil organizasyonlar için de farklı faydalar sağlaması açısından önemli platformlardır. Öncelikle enformasyon akışını sağlarken, üyelerine kolayca eylemleri aktarma ve onları eyleme çağırma açısından harekete geçirmede etkili olmaktadır. Üyeler arası çabuk ve etkili iletişimin en önemli araçlarından olan sosyal medya platformları diyalogun sağlanması yönünde fayda sağlamaktadır. Bunun yanında diğer kurumlar ve organizasyonlarla bağ kurmada ve fon toplama açısından kaynak yaratılmasına yardımcı olmaktadır (Binark ve Löker, 2011).

Sosyal medya platformları, 'kullanıcı türevli içerik' yani içeriğin kullanıcı tarafından üretildiği bir özelliğine sahip olup, farklı veri ve iletişim türleriyle, simge ve göstergelerin tek bir iletişim kanalında bir araya gelmesini sağlamaktadır (van Dijk, 2004). Hipermetinsellik özelliğine sahip olan internet, kullanıcılarını ağ içerisinde farklı alternatif alanlara yönlendirerek ara yüzeyde kolayca farklı metinlere geçiş imkânı vererek farklı erişimlere ulaşmasını sağlamakta ve metinler arası dolaşımı kolaylaştırmaktadır (de Mul, 2008). Bireyler kadar kurumlar için de hangi bilgiye nasıl ve ne zaman erişeceklerine kendilerinin karar vermelerine olanak sağlayan yeni medya uygulamaları, depolama kapasitelerindeki sınırsızlık, etkileşimcilik özelliği, zaman-uzam sınırlamasını ortadan kaldıran özellikleri ile katılım ve ifade bağlamında maddi ve zamansal maliyetleri önemli ölçüde azaltan özellikleriyle kamusal ifade ve katılımı yeni ufuklar açmıştır (Tambini, 1999). Ancak diğer taraftan birey veya kurumlar kendilerine ait toplumsal ağları siber uzama aktardıkları noktada

faaliyetlerini yine sadece siber uzamda gerçekleştirme yolunu seçerek hareketsiz toplumsallaşma örneği sergileme eğilimine de girebilmekte ve böylece sadece sosyal ağlarda var olabilmektedirler (Bakardjieva 2003).

2.3. Sivil Toplum Kuruluşları'nın İşlevleri

Sivil toplum kavramı Eduard Bernstein'in 1970'de gündeme getirmesi ile başlamış ve bir model olarak kapitalist ülkelerin dışına taşarak az gelişmiş ülkelerin aydınlarına kadar ulaşmıştır. Bu süreçte sivil toplum kavramı demokratik yapıların ve demokrasi mücadelesinin alanı haline gelmiştir ve tüm dünyada yaygınlaşma eğilimi oluşturmuştur (Savran, 2013).

Güneş (2004)'e göre sivil toplum kuruluşları, çalışmalarını kamu yararı doğrultusundan gerçekleştiren ve bu çalışmalar karşılığında herhangi bir kâr beklentisi olmayan, demokratik kuruluşlardır. Gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmalarını sürdüren STK'lar, belirlemiş oldukları toplumsal amaçlar için bir araya gelmiş örgütlenmelerdir. İçinde bulunulan dönemde uluslararası platformlarda *non-governmental organizations* (NGOs) şeklinde isimlendirilmektedirler. STK'lar çoğulcu toplum yapısını desteklerken, pilot projeler üreterek kamuoyu oluşturmayı hedeflemekte olan kâr amacı gütmeyen kurumlardır (Aktaran Köstepen & Özmutf, 2018).

STK'ların temel amacına bakıldığında, dikkati ilk çeken unsur sosyal amaçlar doğrultusunda çalışmalar gerçekleştirmeleriyle dayanışma kavramının ön plana çıktığı kurumlar olduğu şeklindedir. Bilinçli vatandaşların katılımlarıyla toplumsal destek sağlayarak güçlenip faaliyetler gerçekleştirmektedirler. Faaliyetlerinin en temel özelliği yardımseverliktir ve faaliyetlerini göstermiş oldukları alanda toplumun yaşam kalitesinin ileriye taşınması şeklinde hedeflemektedirler. STK'ları sosyal yardım önceliği taşıyan gruplar, dini gruplar, bölgesel veya ulusal şekilde örgütlenmiş olan gruplar, üyelik temeline dayanan kulüpler, belirli bir konuda uzmanlaşmış olan gruplar veya insan haklarının savunuculuğunu yapan gruplar gibi çok geniş bir yelpazede faaliyet gösteren kurumlardan oluşmaktadır (Tosun, 2015).

STK'lar toplumda idari yapının bir parçasını teşkil etmemekle beraber, devlet kuruluşları dışında kalan ve sivil toplum adına kendi alanlarında göstermiş oldukları etkinliklerle, sanat, kültür, siyaset, spor, dini, ekonomik gibi pek çok alanda gerçekleştirmiş oldukları etkinliklerle örgütlenmiş ve sivil toplum yararına çalışmayı görev edinmişlerdir. Dernekler, mesleki kuruluşlar ve sendikalar ayrıca vakıflar da STK'ların birer parçasını oluşturmaktadırlar (Kalaycıoğlu, 1998).

Birçok alanda toplum hayatına katkı koyan STK'ların çalışma amaçları çeşitlilik göstermektedir. Öncelikle toplum içerisinde bireylerin kendilerini ifade edebilecekleri ve çıkarlarını koruyabilecekleri heterojen yapıda alternatif ortamlar sunarak kamusal alan içinde bulunan tüm bireylerin gönüllü katılımına açık kurumlardır. Demokratik bir ortamda ilişkilerde bulunarak, ortak çalışmayla dayanışma oluşturmaktadırlar.

Düzenlenen çeşitli program ve etkinliklerle toplum için yaşam koşullarının iyileştirilmesini gözetmek ve sosyal yardımlarda bulunmak amaç ve hedefleri arasındadır. Bununla beraber siyasal iktidar karşısında bağımsız yapılarıyla yerel ve merkezi yönetimle iş birliği içinde toplumun farklı seçeneklerinin tanımlanmasında yardımcı olmakta ve uygulamaktadırlar (Acı, 2005).

Keyman (2004) STK'ların en belirgin özellikleri, demokratik katılımı, farklı kimlikleri kabul edip fikirlerin konuşulup tartışılması olanağı sunmasıdır. Bu kuruluşlar, dostluk ve arkadaşlık ilişkileri içerisinde kolektif hareket eden ve gönüllülük esasına dayanan güç birliği ile çalışmaktadır. Özellikle gelişmiş toplumlarda bireyleri mobilize etme gücüne sahip olan STK'lar siyasal ve ekonomik tercihlerin belirlenmesinde de önemli rol oynamaktadırlar (Aktaran Çiftçi vd, 2020).

Sivil toplum kuruluşları iletişim sürecinde sosyo-kültürel kimliğin inşası sürecinde sembolik iletişime de yer vermektedirler. Semboller, kültürel yaklaşımda, bireyin gelişiminde, sosyal alanda olduğu kadar siyasal yapıda da dilin kullanımı bağlamında önemli rol oynamaktadır. Yaşadığımız evrende madde ile bir iç içe geçmişlik söz konusu iken, semboller bu bütünün bir parçasıdır. İnsanı çevreleyen somut evrende fiziksel olarak yer alan insan, sembollerle birlikte bu fiziksel evrende var olmaktadır (Giddens, 2013). İnsanlar bir amaç, fikir, duygu ve düşünce veya ortak bir ifade sergilemek istedikleri zaman daima sembolere başvururlardır. İnsan, yaşamın her anında bir sembol çözümlenmeye uğraşmaktadır. Doğduğu andan itibaren çevresi ile ilgili her şeyi çözümlenmeye başlayan insan nesnel dünyayı olduğu kadar, jest ve mimiklerin de bilişsel süreçleri çözümlenmektedir. Kısaca ifade etmek gerekirse, insan hayatı deşifreler ile anlam kazanmaktadır. Semboller bir diğer deyişle insan yaşamının özetini temsil etmektedir (Cassirer, 2011).

Doğadaki sembollerini çözümlerken insan kendisi de sürekli semboller üretmekte ve bu semboller dünyası içinde yaşamaktadır. Sembolleştirme eğilimine sahip olan insan, nesnelere kadar anlamları da sembolleştirmektedir. Toplumsal örgütlenmeler söz konusu olduğunda, gizli, görünür olmayan içerikler önem kazanmaktadır. Semboller ideolojilerin kitlelere iletilmesini sağlarken bir taraftan da yarattıkları etki sayesinde sempatanların gözünde büyüyerek ölümsüzleşmektedir. Kültürel içeriğe sahip olan ve kişinin sembol olduğu durumlar, sosyal etkiyle de birleşince toplumsal olaylara dahi neden olabilecek bir güç kazanmaktadırlar (Akert, Aronson & Wilson, 2012).

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Kültürel pratiklerin kimlik inşasındaki önemi ve STK'ların bu inşa sürecindeki rolü yukarıda tartışılmıştır. Bu çalışmada, bir bireyin kimliğinin önemli yapı taşlarından olan kültür ve dini ön planda ele alan dernekler olması ve toplumsal dayanışmayı temsil etmelerinden yola çıkılarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki kaymakamlıklar tarafından Mayıs 2016 Yeni Dernekler Yasası yürürlüğe girmeden

önce ilan edilen sivil toplum kuruluşları arasından ‘kültür’ ve ‘dayanışma’ anahtar sözcüğü kullanılarak kuruluş amaçları içerisinde kültür ve dayanışma geçen sivil toplum kuruluşları belirlenmiştir. Daha sonra bu sivil toplum kuruluşlarının Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı’nın beyanı ışığında 5 (beş) yerleşim bölgesine göre (Lefkoşa, Gazimağusa, Girne, İskele, Güzelyurt-Lefke) dağılımı ortaya konmuştur.

Çalışmanın ikinci aşamasında ise Kuzey Kıbrıs’taki kültür sivil toplum kuruluşlarının arasında Alevileri temsil eden KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği ve Pir Sultan Abdal Kültür Derneği amaçlı örneklem tekniği ile belirlenmiştir. Her iki derneğin sosyal medya platformlarından resmi Facebook sayfalarında yer alan paylaşımları üzerinden kültürel ve dayanışma faaliyetlerinin yanında genel 1 yıl süreyle [1 Temmuz 2019-30 Haziran 2020] paylaşımlarına yönelik içerik analizi uygulanmıştır. Kuzey Kıbrıs’taki Alevi derneklerinin sosyal ağlarda yaptıkları paylaşımların sosyo-kültürel katkıları, iki derneğin paylaşımları karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Kuzey Kıbrıs özelinde sivil toplum kuruluşlarına ve yine Kuzey Kıbrıs Alevi STK’larına yönelik gerçekleştirilen çalışmaların sınırlı olması nedeniyle bu çalışma özgünlüğü ile literatüre katkı koyacak önemdedir.

3.2. Araştırmanın Evreni, Örnekleme, Yöntem ve Araştırma Soruları

Çalışmanın evrenini KKTC’de İçişleri Bakanlığı’nın dernekler ve birlikler masasına kayıtlı tüm STK’lar (N=1534) oluşturmaktadır. Alevileri temsil eden KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği ve Pir Sultan Abdal Kültür Derneği amaçlı örneklem tekniği ile belirlenmiştir. Bu bilgilerle aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

Araştırma Soruları:

Araştırma Sorusu 1: Sivil toplum kuruluşları sosyo-kültürel kimliğin inşasına dijital teknolojilerle katkı sağlamakta mıdır?

Araştırma Sorusu 2: Eğer ortaya koyuyorsa KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği ve Pir Sultan Abdal Kültür Derneği hangi faaliyetler sunmaktadır?

Araştırma Sorusu 3: KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği ve Pir Sultan Abdal Kültür Derneği dijital platformları sosyo-kültürel kimliğin inşa mekânı olarak kabul edilebilir mi?

3.3. Veri Toplama Teknikleri ve Verilerin Analizi

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Söz konusu derneklerin resmi Facebook sayfalarındaki bir yıllık [1 Temmuz 2019-30 Haziran 2020] paylaşımlarından yola çıkılarak elde edilen veriler belge analizi tekniği kullanılarak incelenmiş olup ayrıca verilere yönelik bulgular betimsel analizler şeklinde ortaya konmuştur.

Çalışmada analizler iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada KKTC Kaymakamlık dernekler ve birlikler listelerinde yer alan ve kuruluş amaçları ‘kültür’ ve ‘dayanışma’ olan STK’ların oranları incelenmiş ve yerleşim bölgelerine göre dağılımları tespit edilmiştir. İkinci aşamada ise KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği ve Pir Sultan Abdal Kültür Derneği’nin resmi Facebook sayfalarında yer alan paylaşımlar çalışmanın kapsamında [1 Temmuz 2019 – 30 Haziran 2020] 6 (altı) kategoride incelenmiştir. Bu kategoriler; duyuru, dayanışma, taziyeye, anma/kutlama, kınama ve haber/söyleşi paylaşımı şeklindedir. Çalışmanın ikinci bölümünde paylaşım oranları tespit edilerek içerik analizleri gerçekleştirilmiştir.

4. Kuzey Kıbrıs’taki Alevi Dernekleri ve Kıyaslamalı Sosyal Ağ Kullanım Pratikleri

Kuzey Kıbrıs’ta içeriklerine göre Avrupa Birliği bünyesinde görev yapan Sivil Alan veya Kültür Dairesi gibi kurumlarca da desteklenen STK’lar Dernekler ve Birlikler Yasası ile hizmet vermeye devam etmektedirler. Kuzey Kıbrıs’ta Kaymakamlık Dernekler ve Birlikler Masası’na kayıtlı toplam 1534 (N=1534) STK’nın kuruluş amacı ‘kültür’ ve ‘dayanışma’ olanların yerleşim bölgelerine göre dağılımı Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1: Kuzey Kıbrıs Kültür ve Dayanışma STK’ları

Yerleşim Bölgeleri	Toplam STK Sayısı	Kültür STK’ları	Dayanışma STK’ları
Lefkoşa	945	91	277
Mağusa	246	45	19
Girne	173	28	55
İskele	146	13	7
Güzelyurt / Lefke	24	-	-
Toplam	1534	177	358

Kaynak: <http://icisleri.gov.ct.tr/Bakanl%C4%B1k/Dernekler-ve-Birlikler>

Tablo 1’de görüldüğü üzere Kuzey Kıbrıs’ta STK’ların 945 ($n=945$) tanesi Lefkoşa bölgesinde, 246 ($n=246$) tanesi Mağusa bölgesinde, 173 ($n=173$) tanesi Girne bölgesinde, 146 ($n=146$) tanesi İskele bölgesinde ve 24 ($n=24$) tanesi Güzelyurt/Lefke bölgesinde yer almaktadır. En çok STK oranına sahip başkent Lefkoşa’da kültür ($n=91$) ve dayanışma ($n=277$) amacıyla kurulan sivil toplum kuruluşlarının diğer bölgelere göre daha fazla olduğu bulgusu öne çıkmaktadır. Güzelyurt/Lefke bölgesinde kültürel veya dayanışma amacı ile kayıtlı dernek bulunmadığı ve STK oluşumlarının spor alanında yaygın olduğu görülmüştür. Tablo 2’de Kuzey Kıbrıs genelinde kültür ve dayanışma kuruluş amacıyla hizmet veren STK’ların oranları yer almaktadır.

Tablo 2: STK'ların Yerleşim Bölgesine Göre Oranları

Yerleşim Bölgeleri	Genel STK Oranları %	Kültür STK Oranları %	Dayanışma STK Oranları %
Lefkoşa	61.60	9.62	29.31
Mağusa	16.03	18.29	7.72
Girne	11.27	16.18	31.79
İskele	9.51	8.90	4.79
Güzelyurt/Lefke	1.56	-	-
Toplam	100	11.53	23.33

Genel olarak Kuzey Kıbrıs'taki sivil toplum kuruluşlarının büyük çoğunluğunun (%61.60) başkent Lefkoşa'da yer aldığı görülmektedir. Bunu sırasıyla Mağusa, Girne, İskele ve Güzelyurt/Lefke yerleşim bölgeleri takip etmektedir. Kuruluş amacı 'kültür' olan STK'ların Kuzey Kıbrıs genelinde %11.53 oranında olduğu görülmüştür. Diğer taraftan kuruluş amaçları 'dayanışma' olan STK'ların genel toplamın %23.33'ünü içerdiği tespit edilmiştir. Kuruluş amacı 'kültür' olan sivil toplum kuruluşlarının diğer yerleşim bölgelerine oranla Mağusa yerleşim bölgesinde (%18.29), kuruluş amacı 'dayanışma' olan sivil toplum kuruluşlarının da yoğun olarak Girne yerleşim bölgesinde (%31.79) yer aldığı görülmektedir. Güzelyurt/Lefke yerleşim bölgesinde söz konusu STK'lara rastlanmamış olup yoğun olarak kuruluş amacı 'spor' olan derneklerin varlığı gözlenmiştir.

4.1. KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği Resmi Facebook Sayfası İncelemesi

Bu çalışmada KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği'nin resmi Facebook sayfasında yer alan paylaşımlar bir yıllık süreç [1 Temmuz 2019 – 30 Haziran 2020] dahilinde incelenmiştir. Yapılan incelemeler doğrultusunda bir yılda toplam 191 ($n=191$) paylaşım gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Paylaşım kategorileri şu şekildedir: Duyuru, dayanışma, taziye, anma/kutlama ve kınama. Tablo 3'de söz konusu sivil toplum kuruluşunun bir yıllık paylaşım oranları aylar bazında yer almaktadır.

Tablo 3: KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği Facebook Paylaşım Oranları

Tarih	Kategoriler					Toplam
	Duyuru	Dayanışma	Taziye	Anma/ Kutlama	Kınama	
Temmuz 2019	9	-	8	1	-	18
Ağustos 2019	10	1	-	3	2	16
Eylül 2019	9	3	4	1	-	17
Ekim 2019	6	2	6	2	-	16

Kasım 2019	6	4	3	4	-	17
Aralık 2019	8	2	7	4	-	21
Ocak 2020	6	2	6	3	2	19
Şubat 2020	9	7	3	1	1	21
Mart 2020	8	3	1	-	2	14
Nisan 2020	3	1	-	1	1	6
Mayıs 2020	2	2	2	6	1	13
Haziran 2020	6	-	6	1	-	13
Toplam	83	27	46	27	9	191

Tablo 3’de görüldüğü üzere 1 Temmuz 2019 - 30 Haziran 2020 tarihlerini kapsayan süreçte KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği resmi Facebook sayfalarında düzenli olarak paylaşımlar gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte 191 ($n=191$) paylaşım gerçekleştiren sivil toplum kuruluşunun paylaşımlarının %43.45’lik bölümünü duyurulara ayırmış olduğu görülmektedir. Duyuruların içeriklerine bakıldığı zaman üyelerinin veya yakınlarının acil kan bağıışı ihtiyaçlarına yönelik duyuruları, yine üyelerin ve yakınlarının düğün, sünnet ve 40. gün lokması veya genel kurul çalışmalarını duyurulması ile ilgili paylaşımları içerdiği belirlenmiştir. Bununla beraber, dernek binası inşa süreci veya karşılıklı yapılan çeşitli ziyaretlerle ilgili bilgilere dayalı duyurular yine paylaşımlar arasında yer alan konulardandır. Paylaşımların %24.08’i üye veya üye yakınlarına taziye dileklerinin iletildiği paylaşımları içermektedir. Bu tür paylaşımlarla üyeleri ile sosyal dayanışma içerisinde olan aktif bir dernek imajı sunulmaktadır. Gerçekleştirmiş oldukları dayanışma faaliyetleri (%14.13) ayrıca Dernek paylaşımları arasında hem KKTC’de hem de Türkiye Cumhuriyeti’ndeki önemli günlerin kutlandığı, toplumu derinden etkileyen olumsuz olayların yıl dönümlerinin anıldığı (%14.13) paylaşımlara da yer verilmiştir. Gerek yurt içinde gerek yurt dışında yaşanan olumsuzluklara karşı derneğin tepkisiz kalmadığı kınama (%4.71) paylaşımları ile görülmektedir. Gerçekleştirilen paylaşımlar genelde fotoğraf paylaşımlarını içermekle birlikte afiş ve video paylaşımlarına da yer verilmiştir. Dernek logosu da paylaşımlarda sıkça kullanılan görseller arasında yer almaktadır. Görsel 1’de KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği’nin logosu yer almaktadır.

Görsel 1: KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği Logosu

Kaynak: <https://www.facebook.com/KKTCaleviKulturMerkezi>

Çalışmanın ikinci örneklemini oluşturan Kıbrıs Pir Sultan Abdal Kültür Derneği İçişleri Bakanlığı'nın Dernekler ve Birlikler listesinde Pir Sultan Abdal Kültür Derneği olarak kayıtlıdır. Söz konusu derneğin resmi Facebook sayfasında yer alan paylaşımlar bir yıllık süreç [1 Temmuz 2019 – 30 Haziran 2020] dahilinde incelenmiştir. Yapılan incelemeler doğrultusunda bir yılda toplam 296 ($n=296$) paylaşım gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Paylaşım kategorileri şu şekildedir: Duyuru, dayanışma, taziye, anma/kutlama, kınama ve haber/söyleşi paylaşımı. Tablo 4'de Kıbrıs Pir Sultan Abdal Kültür Derneği'nin bir yıllık paylaşım oranları aylar bazında yer almaktadır.

Tablo 4: Kıbrıs Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Resmi Facebook Paylaşım Oranları

Tarih	Kategoriler						Toplam
	Duyuru	Dayanışma	Taziye	Anma/ Kutlama	Kınama	Haber/ Söyleşi	
Temmuz 2019	2	6	2	3	-	10	23
Ağustos 2019	-	10	3	3	5	17	38
Eylül 2019	2	10	2	2	-	20	36
Ekim 2019	-	6	1	1	-	25	33
Kasım 2019	2	7	3	1	-	17	30
Aralık 2019	-	9	2	6	4	19	40
Ocak 2020	-	2	-	-	3	3	8
Şubat 2020	-	3	-	-	3	8	14
Mart 2020	1	2	1	-	1	11	16
Nisan 2020	-	1	1	2	-	19	23
Mayıs 2020	-	1	-	3	5	18	27
Haziran 2020	-	-	3	-	1	4	8
Toplam	7	57	18	21	22	171	296

Tablo 4'de görüldüğü üzere, toplam paylaşımlarının ($n=296$) büyük çoğunluğunu haber/söyleşi paylaşımları (%57.77) oluşturmaktadır. Haber ve söyleşilerin büyük çoğunluğu “Can TV” veya “alevnet”in canlı paylaşımları ile gerçekleşmektedir. Can TV’de yayınlanan Şah Damarı ve Doğa ve Yaşam gibi yayınların düzenli olarak paylaşıldığı gözlemlenmiştir. Çoğunlukla Alevinet.com ve Pir Haber Ajansı gibi Alevilere yönelik haberler yayınlayan haberler kaynaklarından paylaşımlara yer verilerek dünyanın farklı yerlerinde yer alan Alevi derneklerinin

gerçekleştirmiş olduğu ekinliklerin veya Alevilere yönelik çeşitli şiddet olaylarının aktarıldığı belirlenmiştir. Kıbrıs Pir Sultan Abdal Kültür Derneği'nin dayanışma (%19.25), kınama (%7.43) anma/kutlama (%7.09) ve duyuru (%2.36) başlığı altında gerçekleştirmiş olduğu paylaşımların Aleviler, Alevilik ve onlara karşı gerçekleşen toplumsal baskı ve olumsuzlukların aktarılması odaklı olduğu gözlemlenmiştir. Taziye (%6.08) içerikli paylaşımlarının da dernek üyeleri ve yakınları ile sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen paylaşımların büyük çoğunlu canlı yayılar olmakla beraber fotoğraf veya derneğin kendi afişi kullanılarak yapılan paylaşımlara da yer verilmiştir. Kıbrıs Pir Sultan Abdal Kültür Derneği'nin logosu Görsel 2'de yer almaktadır.

Görsel 2: Kıbrıs Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Logosu

Kaynak: <https://www.facebook.com/kpsakd>

Çalışmanın örneklemini temsil eden ve resmi Facebook sayfaları incelenen her iki derneğin, Facebook açılış sayfasında yer alan 'Hakkında' bölümleri ele alındığında benzerlikler olduğu kadar farklılıklar olduğu da görülmektedir. Görsel 3, KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği'nin resmi Facebook sayfasında yer alan 'Hakkında' bölümünü göstermektedir.

Görsel 3: KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği Resmi Facebook 'Hakkında' Bölümü

Kaynak: <https://www.facebook.com/KKTCaleviKulturMerkezi>. **Erişim Tarihi:** 26 Haziran 2020.

KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği Facebook'ta topluluk olarak kayıtlıdır. 'Hakkında' yer alan bölümde internet adresleri de mevcuttur. Ancak dernek binası veya derneğin çalışma saatleri veya iletişim bilgileri ile ilgili kaynak yer almamaktadır. Toplam 2782 ($n=2782$) beğenisi olan derneğin takipçi sayısı 2860 ($n=2860$) kişidir. Kıbrıs Pir Sultan Abdal Kültür Derneği'nin resmi Facebook sayfasının 'Hakkında' bölümü Görsel 4'de yer almaktadır.

Görsel 4: Kıbrıs Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Facebook Resmi Sayfası 'Hakkında' Bölümü

Kaynak: <https://www.facebook.com/kpsakd>. **Erişim Tarihi:** 26 Haziran 2020.

Kıbrıs Pir Sultan Abdal Kültür Derneği resmi Facebook sayfasında yer alan 'Hakkında' bölümüne bakıldığında söz konusu derneğin sosyal kulüp ve kültür merkezi olarak kayıtlı olduğu görülmektedir. Derneğin internet adresi ve elektronik posta adresi bilgileri de bulunmaktadır. KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği'nden farklı olarak dernek binasının adresi ve ayrıca lokasyon bilgisi de yer almaktadır. Tüm bu bilgiler derneğe erişimi kolaylaştırmakta ayrıca açılış ve kapanış saatleri bilgisi ile de dernek binasının aktif kullanılan bir mekan olduğu görülmektedir. Kıbrıs Pir Sultan Abdal Kültür Derneği'nin 2638 ($n=2638$) takipçisinin olduğu gözlemlenmiş olup ayrıca 327 ($n=327$) kişinin de dernek binasından yer bildirimini yaptığı gözlemlenmiştir. Her iki derneğin takipçi sayılarının birbirine yakın olduğu görülse de KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği resmi Facebook sayfası takipçilerinin beğeni, yorum ve paylaşımlarla bu çalışmanın yer aldığı bir yıllık süreçte [1 Temmuz 2019-30 Haziran 2020] daha interaktif bir kullanım sergiledikleri bilgisine ulaşılmıştır.

Her kültürün kendi içinde birbirleriyle iletişim kurarken belirli sözler, semboller veya kodlardan yaralandığı bilinen bir gerçektir. Kuzey Kıbrıs özelinde Alevi Kültürü'nü temsil eden KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği ve Kıbrıs Pir Sultan Abdal Kültür Derneği resmi Facebook sayfalarındaki paylaşımlarda kullanılan dil, kendi üyeleriyle girilen iletişimde kendi kültürlerinde yer alan sözler içermektedir.

Paylaşımlar yanında kullanılan ifadeler de sivil toplum kuruluşlarının kimliğinin bir parçasını oluşturmaktadır. Her iki STK'nın resmi Facebook sayfa larında yer alan paylaşımlar incelendiğinde sürekli tekrarlanan ve Alevi Kültürü'nü yansıtan söz ve söz grupları ve kullanım alanları Tablo 5'de yer almaktadır.

Tablo 5: KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği ve Kıbrıs Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Paylaşımlarında Tekrarlanan Sözler

Tekrarlanan Sözler	Kullanım Amaçları
Canlar	Üyelere hitap edilirken kullanılmaktadır.
Aşk ile	Üyelere hitap edilen paylaşımlarda paylaşım sonunda iyi dilekler amacıyla kullanılmaktadır.
Hakka yürümek	Vefat etti anlamında kullanılmaktadır.
Devr-i daim olsun	Vefat eden kişinin ardından söylenmektedir.
Işıklar yoldaşı olsun	Vefat eden kişinin ardından söylenmektedir.
Toprağa sırlamak	Vefat eden kişinin toprağa verilmesi anlamında kullanılmaktadır.
Lokma	Yiyecek paylaşımı anlamında kullanılmaktadır.
Hak dergahına yazıla	Hizmet veren kişilere teşekkür etme amacıyla kullanılmaktadır.

Tablo 5'de görüldüğü üzere, Aleviler kendi kültürlerinden olan dostlarına 'Canlar' şeklinde hitap ederek samimiyetlerini ifade ederken, iyi dileklerini de 'Aşk ile' şeklinde belirtmektedirler. Yine söz konusu derneklerin paylaşımlarından yola çıkarak, vefat eden yoldaşlarının ardından taziye dileklerinde bulunarak, onların 40. gün lokmalarını duyurarak dayanışma gösterdikleri gözlemlenmektedir. Vefat ve taziye paylaşımlarının KKTC Alevi ve Kültür Merkezi Derneği'nde (%24.08) Kıbrıs Pir Sultan Abdal Kültür Derneği'ne (%6.08) oranla daha sıklıkla yapıldığı gözlemlenmiş olsa da paylaşım dilinin aynı şekilde olduğu görülmektedir. Alevi bir yoldaşlarının ölümünü "Hakka yürüdü" şeklinde dostlarına duyururken "Devr-i daim olsun" veya "Işıklar yoldaşı olsun" şeklinde ifadelerle son yolculuklarının ardından ölen dostlarını uğurladıkları gözlemlenmiştir. Her iki derneğin resmi Facebook sayfalarındaki paylaşımlar incelendiğinde Pir Sultan Abdal Kültür Derneği'nin dayanışma ile ilgili paylaşımlarının (%19.25) KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği'ne (%14.13) oranla daha fazla olduğu gözlemlenmiş olsa da, Kıbrıs Pir Sultan Abdal Kültür Derneği'nin yapmış olduğu dayanışma paylaşımlarının sadece Aleviliğe veya Alevilere yönelik olduğu gözlemlenirken, KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği'nin dayanışma paylaşımlarının daha evrensel olduğu ve dernek binasında aktif olarak dayanışma faaliyetleri gerçekleştirmiş oldukarı görülmektedir. KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği dayanışma etkinliklerinde görev alan ve katkı koyan yoldaşlarına

teşekkür ederken ‘Hak dergahına yazıla’ şeklinde ifadeler kullanarak minnetlerini dile getirmektedirler.

Her iki derneğin genel paylaşım içerikleri ele alındığında, KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği’ni paylaşımlarının derneğin bire bir kendi üyeleri ile gerçekleştirmiş oldukları faaliyetler ve çeşitli etkinliklerin üyelere duyurulması odaklı paylaşımlar içerdiği görülmektedir. İçinde yaşadıkları toplumun genelini ilgilendiren ve dünyada ses getirmiş olaylara karşı duyarlı davranıp gerek bilgilendirme, gerek kınama veya anma yoluyla sosyal ve kültürel katılım gösterdikleri görülmüştür. Diğer taraftan Kıbrıs Pir Sultan Abdal Kültür Derneği’nin, daha kendi içine kapalı bir tutum sergileyip, sadece Alevi toplumu veya Alevilik ile ilgili paylaşımlarda bulunduğu görülmüştür. İçinde yaşadıkları sosyal ve kültürel çevreye dair tek bulgu isimlerinde yer alan Kıbrıs kelimesi ile sınırlı kalmaktadır. Yapmış oldukları paylaşımlar, dünyanın farklı yerlerinden yayın yapan Alevi televizyon kanallarının yayınlarının canlı yayınlarla aktarımı veya haber ajanslarının haberlerinin doğrudan kendi resmi Facebook sayfalarından takipçilerine iletilmesi ile sınırlı olup pasif izleyiciye sahip takipçileri olduğu bilgisini sunmaktadır. Kıbrıs Pir Sultan Abdal Kültür Derneği ideolojik paylaşımlar gerçekleştirirken KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği paylaşımlarında daha sosyo-kültürel bir yaklaşımda bulunarak organik yayılımı artırmakta ve daha geniş kitlelerle hitap etmektedir.

5. Tartışma ve Sonuç

Bireyler gibi kurumları da birbirlerinden ayıran kimlikleri vardır. Sosyo-kültürel kimliğin toplumsal yansımalarının paydaşlara iletilmesi, yeni kitlelere ulaşması ve toplumda görünür olmaları için iletişim araçlarına ihtiyaç duymaktadırlar. İçinde bulunulan çağda, teknolojik gelişmeler sayesinde iletişimin sosyal medya platformlarına aktarıldığı bu ortamda sivil toplum kuruluşları içinde sosyal medya platformları vazgeçilmez iletişim araçlarının başında yer almaktadır. Kullanıcı sayısında her geçen gün yaşanan artış, sosyal medya kullanımını neredeyse zorunlu hale getirmiştir. Buradan hareketle STK’lar da kurumlarının imajı, hizmet aktarımı veya itibar kazanma zemini olarak bu mecralardan yararlanmaya başlamışlardır. Geleneksel medya da reklam yapmanın veya haberlerde yer bulmanın zorlaştığı dönemde neredeyse hiçbir ücret gerektirmeyen kullanım olanağı ile sosyal medya, genellikle sınırlı maddi kaynak sahibi olan STK’lar açısından önemli kaynak teşkil etmektedir. Kuzey Kıbrıs özelinde sadece iki sivil toplum kuruluşu ile temsil edilen Alevilik, kendi paydaşları ile etkileşimi kolayca sağlama açısından sosyal medya, sesli, görüntülü paylaşımlar ve karşılıklı mesajlaşma olanaklarıyla Alevilikle ilgilenen her yaş ve her kesimden bireye hitap etmektedir.

Bu çalışmada, derneklerin Facebook profil fotoğraf ve hakkında bölümleri incelenerek kurumsal kimlik karşılaştırmaları yapılmış ve kurumsal kültürlerinin Facebook paylaşımlarıyla nasıl yansıtılmaya çalışıldığı incelenmiştir. Kıbrıs Pir Sultan Abdal Kültür Derneği’nin hareketsiz toplumsallaşma örneği göstererek sahip olduğu

toplumsal bağları sadece siber uzamda sürdürdüğü gözlemlenmiştir. Bu nedenle söz konusu derneğin kolektif eylem sergilemekten uzak olduğu ve kamusal alan pratiğinin sınırlı olduğu izlenmiştir. Sosyal medya paylaşımlarından yola çıkılarak, fiilen aktif bir dernek olmaktan çok, Alevi dünyasında gerçekleşen olayların aktarıldığı aracı bir kurum görevini üstlendiği tespit edilmiştir. Diğer taraftan KKTC Alevi Kültür Merkezi Derneği'nin Facebook paylaşımları incelendiğinde, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde fiilen aktif bir dernek olduğu ve sıklıkla toplumsal paylaşımlar gerçekleştirerek dernek üyeleri ile fiziki etkileşimde olup sosyo-kültürel paylaşımlar gerçekleştirdikleri belirlenmiştir. Alevi kültürüne bağlılıkları gerçekleştirdikleri reel zamanlı faaliyetleri sanal ortamda paylaşımlarında net olarak kendini belli etmiştir. Bu paylaşımların organik yayılımla daha geniş kitlelere ulaştığı gözlemlenmiştir. Ayrıca içinde yaşadıkları ülkenin değerlerine önem verdikleri ve dünyada yaşanan önemli olaylara karşı da tepkisiz kalmayarak Facebook paylaşımları yapmaları kendi sosyo-kültürel yapılarında sıkışıp kalmayarak kendileri de daha geniş arenada seslerini duyurma şansı yakaladıklarını göstermektedir. Kuzey Kıbrıs özelindeki Alevi kültür dernekleri resmi Facebook sayfalarını araştırma kapsamına alması bu çalışmanın sınırlılığıdır. İlerleyen çalışmalarda farklı ülkelerdeki Alevi dernekleri veya diğer sivil toplum kuruluşları ile karşılaştırmalı yapılacak analizlerle çalışma kapsamı genişletilebilir. Çalışma sonucunda Kuzey Kıbrıs'ta faaliyet gösteren Alevi derneklerinin farklı şekillerde olsa da dijitalleşmeye ayak uydurmaya çalıştıkları ve kendi bakış açıları doğrultusunda dijital ayak izlerini elektronik ortamlarda bıraktıkları görülmektedir. Kuzey Kıbrıs'taki Alevi derneklerinin sosyo-kültürel kimlik inşâsında dijitalleşmeden de faydalanmaktadır.

Kaynakça

- Acı, Esra Yüksel. (2005), *Kalkınma Sürecinin Yeni Aktörleri: Sivil Toplum Kuruluşları*. İstanbul: Günizi Yayıncılık.
- Akert, Robin ve Elliot Aronson ve Timothy Wilson. (2012). *Sosyal Psikoloji*. Çev. Orhan Gündüz. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Assman, Jan. (2015). *Kültürel Bellek Eski Yüksek Kültürlerde Yazı, Hatırlama ve Politik Kimlik*. Çev. Ayşe Tekin. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Aydoğdu, Hüseyin. (2004). "Modern Kimlikte Öznenin Ölümü". *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi* 10, 116-117.
- Bakardjieva, Maria. (2003). "Virtual Togetherness: An Everyday-Life Perspective". *Media, Culture & Society* 25, 291-313.
- Bauman, Zygmunt. (2001). *Parçalanmış Hayat*. Çev. İsmail Türkmen. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Beratlı, Nazım. (2008). *Kıbrıslı Türkler'in Kökenleri ve Kıbrıs'ta Bektaşilik*. İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- Bilgin, Nuri. (1999). *Kolektif Kimlik*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Binark, Mutlu. ve Koray Löker. (2011). *Sivil Toplum Örgütleri İçin Bilişim Rehberi*. Ankara: Uzerler Matbaası.

- Cassirer, Ernst. (2011). *Sembol Kavramının Doğası*. Çev. Mine Köktürk. Ankara: Hece Yayınları.
- Connolly, William E ve Ferma Leikesizalın. (1995). *Kimlik ve Farklılık: Siyasetin Açmazlarına Dair Demokratik Çözüm Önerileri*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Çiftçi, Dilan. (2020). “Sivil Toplum Örgütleri ve Dijital Dönüşümler: Kuzey Kıbrıs Kadın Sivil Toplum Kuruluşları Üzerine Bir İnceleme”. *Erciyes İletişim Dergisi* 7, 451-472.
- Çiftçi, Dilan ve Heran Çiftçi ve Filiz Soyer. (2020). “Non-Governmental Organizations as a Place for Cultural Rituals: Cyprus Turkish French Cultural Association”. *In International Conference on Cultural Informatics, Communication & Media Studies* 1.
- De Mul, Jos. (2008). *Siberuzayda Macera Dolu Bir Yolculuk*. Çev. Ali Özdamar. İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Giddens, Anthony. (2013). *Sosyoloji*. Çev. Şebnem Pala Güzel. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Gürkan Muzaffer Haşmet. (1982). *Kıbrıs Tarihinden Sayfalar*. Lefkoşa: Nadir Yayınları.
- Gökçe, Ulaş. (2016). “Kıbrıs Türkler ve Rumlardan İbaret Değil... Kıbrıs'ın Yeni ve Ahir Toplum ve Toplulukları”. *Yenidüzen Gazetesi*. <http://www.yeniduzen.com/kibris-turkler-ve-rumlardan-ibaret-degil-kibrisin-yeni-ve-ahir-toplum-ve-topluluklari-83405h.htm>
- Hall, Stuart. (1990). *Cultural Identity and Diaspora* Ed. Jonathan Rutherford Identity: Community, Culture, Difference, 222-37. London: Lawrence & Wishart.
- Hatay, Mete. (2006). Kıbrıslı Türklerde Mistik İnanç Sıçramaları (157-1878). *Kıbrıs Yazıları*, 3, 61-69.
- Kalaycıoğlu, Ersin. (1998). “Sivil Toplum ve Neo-patrimonyal Siyaset”. Ed. E. Fuat Keyman, Ali Yaşar Sarıbay, *Küreselleşme-Sivil Toplum ve İslam*, 111-135. Ankara: Vadi Yayınları.
- Kaypakoğlu, Serdar. (2000). *Kimlik Sorunları ve İletişim*. İstanbul: Der Yayınları.
- Köstepen, Ali ve Nezih Metin Özmutaf. (2018). “STK’larda Üyelerin Gönüllü Hakları Çerçevesinde Gönüllülüğe Yönelik Algılarının Belirlenmesi Üzerine İzmir İlinde Bir Araştırma”. *Uluslararası İktisadi Ve İdari İncelemeler Dergisi*, 17. UİK Özel Sayısı, 813-826.
- Nevzat, Altay ve Mete Hatay. (2009). “Politics, Society and the Decline of Islam in Cyprus: From the Ottoman Era to the Twenty-First Century”. *Middle Eastern Studies* 6, 911-933.
- Oyman, Mine. (2013). *Kar Amacı Gütmeyen Organizasyonlar İçin Pazarlama*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Özdemir, Cevdet. (2001) “Kimlik ve Söylem”. *Osman Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2, 108.
- Öze, Nuran. (2014). “Medya, İktidar, Din Üçgeninde Kuzey Kıbrıs'ta Alevilik”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi* 72, 125-152.

- Savran, Gülnur Acar. (2013). *Sivil Toplum ve Ötesi Rousseau, Hergel, Marx*. İstanbul: Belge Yayınları.
- Scott, David Meerman. (2010). *The New Rules of Marketing and PR*. New Jersey: John Wiley and Sons.
- Sökefeld, Martin (2008). *Struggling For Recognition The Alevi Movement in Germany and in Transnational Space*. Germany: Hb Published.
- Suiçmez, Yusuf. (2013). “Kıbrıs’ta Müslümanlık Anlayışı”. *Bugün Kıbrıs*. <http://www.bugunkibris.com/yazarlar/165-yusuf-suicmez/6344-kbrsta-muesluemanlk-anlay.html> ErişimTarihi: 3.09.2020
- Tambini, Damian. (1999). “New Media and Democracy: The Civic Networking Movement”. *New Media and Society* 1, 305-329.
- Tosun, Erdoğan Gülgün. (2015), “*Sivil Toplum*”, *Çağdaş Kamu Yönetimi 1*. Ed. Muhittin Acar ve Hüseyin Özgür. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Van Dijk, Jan. (2004). *Digital Media. The Sage Handbook of Media Studies*. Ed. John D. H. Downing, Denis McQuail, Philip Schlesinger ve Ellen Wartella. 145-163. Londra: Sage.
- Vural, Z Beril Akıncı ve Mikail Bat. (2010). “Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma”. *Yaşar Üniversitesi Dergisi* 20, 3348-3382.
- Weeks, Jeffrey. (1998). “*Farklılığın Değeri*”, *Kimlik: Topluluk, Kültür, Farklılık*. Çev. İrem Sağlamer. İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Weinberg, Tamar. (2009). *The New Community Rules: Marketing On The Social Rules*. USA O’Reilly Media.